

Zwermtijd? Even voorbereiden

Mei, maand van het nieuwe leven. Bezongen en aan elkaar gedicht van de eerste tot de laatste dag. De maand van lange dagen en korte nachten, van vlinders in de buik en buiten, van bloesem en bloemen en de bij als postiljon d'amour. Voor imkers echter nog geen honeymoon, eerst zweten onder de kap en zoeken naar schraapbeitel of moertje. Wikken en wegen over het bijplaatsen van een honingkamer, vroegtijdige koninginnenteelt, kunstraat wel/niet, veel/weinig, varroa wegvangen met darrenraat, volken reisvaardig maken, extra broedruimte geven, afspraak maken voor plaatsen van volken bij het fruit of in de kassen, met de bijen op reis voor dag en dauw waarbij altijd iets onverwachts gebeurt. In een later stadium jenteren, doppen breken en nogmaals doppen breken, hij hoort ze tuten en kwaken terwijl er geen eend in de buurt is, hij gaat snelgroven of separeren waarbij valt te denken aan bruut geweld en uiteindelijk afleggers maken, slingeren, potten bestellen, zorgen voor etiketten die voldoen aan de wettelijke voorschriften, moertjes invoeren, alert reageren op de weers-ontwikkeling.... Is dat niet een 'honey van een hobby'? Zeg nu nog maar eens dat bijenhouden niet avontuurlijk en dynamisch is. Zegt het voort, kom er bij. En als dan alles voor elkaar is, er niets meer stuk kan gaan en je welgemoed naar de bijen gaat hangt daar een zwerm aan een tak te wiegen in het zonlicht en heeft een ander volk een baard waar je 'U' tegen zegt. Maar daar komen nieuwelingen vanzelf wel achter, dat alles blijft onder ons. In het eeuwige schaakspel dat we met onze bijen spelen doen we meesterzetten, oh zeker, maar de laatste zet is voor de bijen. En laat dat maar zo blijven.

Strategieën

Toch blijven we strategieën uitstippelen en voor de 'zoekenden' onder ons waren er in Bijen van de afgelopen jaargang een aantal goede praktijkvoorbeelden te vinden. Geen drammerige verhalen van 'je moet dit en je moet dat' maar pure praktijk gericht op de plaatselijke omstandigheden. Voorbeelden van volken met tijdelijk een beperkte broedruimte (Bijen 6(3):77(1997)) tot supervolken die over vier broedbakken beschikken (Bijen 6(3):80(1997)). Ook het artikel 'Imkeren door het jaar heen' van imkercollega Kooijman (Bijen 6(2):53(1997)) was zeer de moeite waard. Ik kwam er nog een tegen in het blad van imkersvereniging Zuidlaren e.o.

Het verhaal van collega Klaas Koster

Het verhaal van een imker

'Ik ben pas rond mijn veertigste begonnen met imkeren, hoewel ik opgegroeid ben met bijen. Mijn vader had bijen op de boerderij in Hemrik. Op een gemengd bedrijf was altijd werk, de bijen moesten op zondag. Helaas hielden ze zich niet aan dit schema, zeker in de zwermtijd niet. Van kinds af aan heb ik meegeholpen de boel op te vangen. Ook kunstraat halen voor twee gulden per kilo bij de oude Van Dam, de grootvader van Hendrik die nu de zaak drijft. Ook op zondag kon je toen terecht. Jubbega is vlak bij Hemrik. Hoewel ik met bijen was opgegroeid ben ik wel naar de cursus in Assen geweest. Eerst de beginnerscursus van Lubbers en daarna de gevorderden van Geskes. Ik had 8-10 volken. In het voorjaar eerst naar de wilg in de Weerribben, meestal haalden ze een half bakje honing, niet verzegeld. Dat ging dus door naar het koolzaad. Vorig jaar (1997) heb ik voor het eerst kunnen slingeren van de wilg. Voordat de volken naar het koolzaad in Usquert gingen werd er verenigd, tenzij een volk goed genoeg was ontwikkeld. Dan nog zwaarder maken is zinloos, de koningin legt er niet meer eitjes om. Na zes weken zijn al die extra bijen dood en niet vervangen. Als de te verenigen volken gelijkwaardig zijn zet ik ze op elkaar met een krant ertussen of ik hang ze om en om. Is er een zwakker volk bij dan wordt de koningin eerst verwijderd. In de zomer zet ik beide kasten 10 minuten open. De eigen geur is er dan af en ze kunnen worden verenigd zonder krant. Op het koolzaad iedere week inspecteren, twee keer doppen breken en de derde keer kunstzwermen maken. Als ik een nieuwe koningin moet invoeren dan doe ik die in een krulspeld en vouw een stukje krant om het open einde, dat ik met een elastiekje vast zet en leg de krulspelden dan zo onder het dekkleedje. Dat geklieder met voederdeeg hoeft voor mij niet. De volken staan op twee broedkamers en een honingkamer. Zodra die vol raakt plaats ik er een nieuwe bovenop en de week erop haal ik de bak met verzegelde honing eraf. Normaal had ik twee honingkamers van 25 pond per kast. De laatste jaren lukt dat niet meer. De nieuwe rassen koolzaad zijn misschien wel goed voor de boer, maar niet voor de bijen. In de zomer gingen de bijen naar de dopheide bij Heerde, later naar Ruinen. Dat kan prachtige honing geven. Die honing is goed te slingeren en blijft wel drie jaar

mooi vloeibaar. De kasten heb ik zelf gemaakt. Vuren-hout aan de binnenkant, daarop een dikke laag schuim en aan de buitenkant ook weer hout. Dus eigenlijk extra geïsoleerde Spaarkasten. Ze bevallen prima, de buitenste raten worden ook belegd en na de winter zijn er geen raten beschimmeld. Een nadeel is dat de kasten zwaar zijn, voor het verplaatsen haal ik de honingkamers eraf. Daarom heb ik ook geen Buckfast meer. Om te zorgen dat die niet zwermen moet je ze wel de ruimte geven, maar met mijn kasten vormen drie broedkamers met bodem en deksel een heel gewicht. Ik heb ook carnica's gehad van Schier, maar de laatste jaren is het verwaterd. We zijn na 40 jaar Ruinen weer teruggegaan naar Hemrik en hier in de buurt zitten nogal wat imkers met gewone bijen. De dracht hier bestaat eigenlijk alleen uit paardebloem. Wel plant ik overal waar mogelijk langs fietspaden en zo wilgen aan' (hulde).

Marshmallows

Om even terug te komen op het 'geklieder' met voederdeeg. Imkers in Amerika gebruiken het snoepgoed Marsh-mallows om de opening van invoerkooitjes af te sluiten. Lekker zoet, ook voor de imker en geen geklieder.

Vloeibare honing

Eerder sprak ik een imkercollega hier op het eiland en die vroeg zich af waarom haar honing niet wilde kristalliseren. Standplaats van de bijen was onder de duinrand met dopheide en hei en naar het zuiden de polder met witte klaver. In 1997 deed de dophei het prima en dat is wellicht de oorzaak dat haar honing niet wil kristalliseren.

Een zwerm komt thuis

Een zwerm zien afkomen doet misschien pijn maar is een prachtig gezicht. Een zwerm zien thuiskomen is een feest en dat beleefde ik vorig jaar. De voorgeschiedenis. Rond 20 april werden de volken op gelijke sterkte gebracht met een broedbak vol broed, rooster en lage honingkamer. Op 16 mei vlogen bij een zesramer, in de schaduw buiten de stal, tal van speurbijen en uit. Als er dan toch een zwerm wil aanvliegen, dan heb ik die het liefst in de stal, op dat moment in de zon. Dus ook daar een zesramer met uitgebouwde raat neergezet. Al heel snel was een groot aantal speurbijen aanwezig dat gehaast in en uit het kastje liep, voor de nieuwe woning dansten en .... op de vliegplank met elkaar vochten. Bij mij sprong het licht op oranje. Bakkeleiende speurbijen dus twee volken met zwermneiging (de imker rekende zich rijk, jawel).

Het was inmiddels laat in de middag, de vlucht nam af, einde eerste deel. De volgende ochtend vroeg weer present. Veel bijen bij de zesramer in de stal. Een aantal uitgebouwde raten vervangen door kunstraat en even de tuin in gewandeld. In de haagbeuk hingen twee niet al te grote zwempjes. Het idee van 'vreemde' zwermen begon te wankelen. Het vlieggedrag van de eigen volken, waarmee niets kon misgaan!!!, goed bekeken en jawel, volk rechts weinig activiteit. Inspectie, geen broed aanwezig wel een gesloten dop met rijpe koningin eenzaam op de raat en twee uitgelopen doppen. Bij het verenigen is het moertje verongelukt/afgestoken. Door zeer koud regenachtig weer van 7 tot 16 mei kwamen twee zwempjes met onbevuchte moer op de eerste mooie dag af en streken vlak naast elkaar neer op 15 meter van de stal. Om 13.30 trok de grootste in de zesramer in de stal en deze imker beleefde de dag van zijn leven. Over het kastje heen gebogen, bedekt met bijen, zag ik het zwempje de woning betrekken. Naschrift. Er was geen zwermneiging, er is op redcelen gezwermd. Je bent geneigd te zeggen 'niet van harte' gelet op de korte afstand tot het moedervolk.

Het weer in mei

Over de periode 1961-90 bedraagt het landelijk gemiddelde aantal uren zonneshijn 200, de hoeveelheid neerslag 52 mm en de maximum temperatuur voor het midden van het land 17,1 °C.

Mei-maanden					
Jaar	Zon	(uren)	Neerslag	(mm)	Max.temp (°C)
1993	zonnig		normaal		warm (19.4)
1994	somber	(159)	normaal		normaal
1995	zonnig	(230)	normaal		vrij warm (18.2)
1996	zeer somber	(147)	normaal		koud (15.0)
1997	normaal		nat	(78)	normaal

Geraadpleegd

Jan Enne Dees, Even voorstellen...Klaas Koster. Bij-Proat Imkersvereniging Zuidlaren e.o. Nr. 64 oktober 1997

bijen

KORT BERICHT

Op dinsdag 26 mei zendt de NPS op Nederland 3 de jeugdserie 'Het Klokhuis' uit van 18:42-18:57 met als thema 'Honing'.